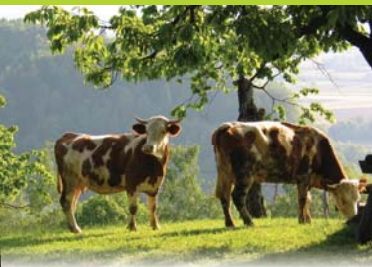

Ima
Ljubljana
podeželje?
Da!

Kmetijstvo in
razvoj podeželja
v Mestni občini
Ljubljana

Kmetijstvo

Kmetijstvo je še vedno najboljši skrbnik naravnih virov in eden najpomembnejših, če ne kar najpomembnejši oblikovalec krajine. Po podatkih popisa prebivalstva leta 2000 je na območju MOL 924 kmetij, katerih povprečna velikost je 6,4 ha. Število kmetij se je od leta 1991 zmanjšalo skoraj za tretjino, velikostna struktura kmetije pa se je izboljšala in kaže na trend povečevanja kmetij.

Že konec 90. let 20. stoletja je MOL začela spodbujati integriran in ekološki način kmetovanja. Integrirani način kmetovanja je oblika mehkega prehoda od konvencionalnega kmetovanja k ekološkemu, čemur bo, kot najbolj trajnostni obliki kmetovanja, v prihodnje namenjeno tudi največ pozornosti in finančnih podpor.

Integrirana pridelava – po pravilih integriranega kmetovanja deluje v MOL 33 kmetij. Integrirani način kmetovanja temelji na naravi prijaznem načinu pridelave, kjer se z uporabo naravnih virov in mehanizmov, ki zmanjšujejo negativne vplive kmetovanja na okolje in zdravje ljudi, prideluje kakovostna in zdrava hrana. Uporaba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev je redno nadzorovana. Osnova je kolobarjenje, ki ohranja kmetijska tla in širše okolje. V rastlinjakih in na prostem poteka pridelava različne zelenjave in sadja s posebnim poudarkom na špargljih, oljnih bučah, siljenem radiču in gobah.

Ekološko kmetijstvo – po načelih ekološkega kmetovanja deluje 18 kmetij, od katerih jih je 11 že pridobilo pravico do naziva

»ekološka kmetija«. Svoje pridelke lahko prodajajo na Ekotržnici. Posebna pozornost je posvečena spodbujanju ekološkega kmetijstva na vodovarstvenih območjih in na Ljubljanskem barju z namenom ohranjanja zalog pitne vode in dolgoročnega ohranjanje naravnih vrednot. Redno poteka tudi ozaveščanje otrok in mladih ter širše javnosti o varstvu okolja v kmetijstvu in ravnanju z naravnimi viri nasploh. Bistvena razlika v primerjavi z integriranim načinom pridelave je v tehnologiji. Pri ekološki pridelavi ni dovoljeno uporabljati mineralnih gnojil in sintetičnih pripravkov za varstvo rastlin.

Živinoreja

Sonaravna reja domačih živali predstavlja enega od temeljnih načinov ohranjanja kulturne krajine in ravnotežja v naravi, zlasti na območjih z omejenimi dejavniki (hribovita območja in območje Ljubljanskega barja v MOL). MOL posebej spodbuja rejo drobnice na hribovitih območjih, konjerejo na Ljubljanskem barju in govedorejo na celotnem območju.

Najbolj naravno in ekonomično rejo nudi paša. Na območju MOL, zlasti v hribovitem delu, je trenutno urejenih 679,5 ha pašnikov. Živali se na ta način lahko prosto gibajo vse leto, zaradi česar so bolj zdrave, bolj socializirane in niso pod stresom. Vse to zagotavlja višjo kakovost mesa in mleka.

Sadjarstvo

Sadjarstvo, vključno s pridelovanjem jagodičja, je razvito predvsem v Posavskem hribovju v vzhodnem delu MOL, v nekoliko manjšem obsegu pa tudi v severozahodnem delu MOL (Rašica, Medno), kjer je skupno

Ljubljansko podeželje, z roko v roki z mestom in sosedi, izkorišča človeške, gospodarske in naravne potenciale podeželskega prostora za izboljšanje kakovosti življenja. Z razvojem kmetijstva, gozdarstva in drugih gospodarskih dejavnosti podeželje nudi vsem možnost zadovoljitve lastnih potreb v urejeni krajini in ohranjenem okolju, ki ima svojo prepoznavno identiteto (Strateške usmeritve razvoja podeželja na območju Mestne občine Ljubljana v obdobju 2007–2013).

Podeželski prostor v Mestni občini Ljubljana (MOL) predstavlja več kot 2/3 njenega celotnega območja (MOL meri 27.499 ha, od tega je 10.854 ha kmetijskih površin in 10.668 ha gozdnih površin). Mestu zagotavlja oskrbo s kakovostno hrano lokalnega porekla. Vse bolj postajajo pomembne sekundarne funkcije tega prostora, kot sta gospodarno ravnanje z naravnimi viri (tla in vode) ter ohranjanje skozi stoletja oblikovane kulturne krajine. Gre za verjetno enkraten primer, ki ga velja v prihodnosti ohraniti.

Razvoj podeželja v MOL je **dolgoročen**, kjer današnje aktivnosti temeljijo na preteklih rezultatih in kjer je pozornost usmerjena k strateškemu, dolgoročnemu in trajnostnemu razvoju; **celovit**, kar se kaže v sodelovanju lokalne uprave, strok, nevladnih organizacij in lokalnega prebivalstva; **organiziran**, saj delo poteka po pravilih projektnega vodenja, poudarek pa je na timskem delu; temelji na načelu »od spodaj navzgor« in daje velik poudarek tako razvoju novih programov kot tudi izobraževanju posameznikov in ciljnih skupin.

Osnovni cilji razvoja podeželja, iz katerih izhajajo tudi temeljna področja delovanja, so:

- **Kakovostne dobrine kmetijstva in gozdarstva iz ohranjenega okolja** (izboljšanje oskrbe prebivalcev MOL s kakovostno hrano, biološko stabilen sonaraven gozd z večjimi in kakovostnejšimi trajnimi donosi, učinkovito gospodarjenje z zemljišči).
- **Razvoj raznolikih dejavnosti – temelj dolgoročnega dviga kakovosti življenja na podeželju** (kontinuirani razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in razvoj mikropodjetništva na ljubljanskem podeželju, dobra prepoznavnost in trženje dobrin podeželja).
- **Razvoj socialnega kapitala in ohranjanje identitete podeželja** (interesne skupine – spodbujevalke razvoja podeželja, ohranjanje in razvoj obstoječih notranjih možnosti ljubljanskega podeželja (endogeni potencial).

Od leta 2003 se MOL na področju razvoja podeželja povezuje tudi z občinami Grosuplje, Ig, Ivančna Gorica in Škofljica s katerimi tvori LEADER LAS »Sožitje med mestom in podeželjem«.

32 ha sodobnih sadnih nasadov. Zastopane so mnoge sadne vrste; jabolana kot najpomembnejša, hruška, češnja, breskev, sliva, malina, oreh in kostanj. Asortiment pri jablanah je klasičen, zlasti v travniških nasadih pa prevladujejo stare sorte hrušk in jabolk. Na območju MOL je prisotna tradicija pridelave jagodičja, predvsem jagod. V zadnjem času 14 večjih pridelovalcev v vzhodnem delu MOL prideluje jagode na 5–6 ha površin.

Gozdovi v MOL

Na območju MOL je 11.080 ha gozdov, ki prekrivajo 40 % občinske površine. Najbolj gozdnato je hribovje vzhodno od Zaloga, najbolj »golo« pa je območje samega mesta Ljubljane, skupaj s prostranim na severu ležečim Ljubljanskim poljem ter na jugu prevladujočim Ljubljanskim barjem.

Večina – 91 % – gozdov je v zasebni lasti, 7 % jih ima v lasti država, manj kot 2 % oziroma 189 ha gozdov pa je last MOL. Gozdna posest je izredno razdrobljena, saj je razdeljena kar med 22.000 lastnikov in solastnikov gozdov. Zasebna gozdna posest meri v povprečju 0,5 ha (v vzhodnem gozdnatem delu v povprečju 1,3 ha, v zahodnem in osrednjem mestnem delu pa slabe 0,4 ha).

Gozdovi s posebnim namenom – Rožnik in Šišenski hrib, Golovec (do obvoznice), Grajski grič, Šmarna gora in Grmada, Tabor in Straški hrib, Koseški boršt in za Mošenico, Draveljska gmajna, Zajčja dobrava, Bokalice, Soteški hrib, Hrastje, Kleče, Stožice, Jarše, Dobrava pri Črnučah, Roje, Tacen, Dolnice, Brdo in Vrhovci, Kozarška gmajna in Dolgi most. Na občinski vzhodni meji

leži 11 ha velik gozdni rezervat Jazbine, ki sodi med gozdove s posebnim namenom. V njem je gozd prepuščen naravnemu razvoju, ukrepov gospodarjenja ni.

Podpora delu civilne družbe na podeželju

Eno od glavnih področij delovanja je delo z različnimi skupinami na podeželju. Nekatere se vzpostavijo same, druge pa je treba šele prepoznati in jim pri nastanku nuditi različne oblike pomoči in sodelovanja. Stalno spremljanje omogoča boljši razvoj njihove dejavnosti in omogoča vključevanje njihovega delovanja v razvojni program podeželja MOL.

Razvoj podjetniških idej na podeželju – tržno gospodarstvo zahteva od vseh podjetnikov, in kmetije niso izjema, večjo organiziranost, več načrtovanja ter jasno vizijo, poslanstvo in cilje pri razvoju obstoječih ali novih dejavnosti, prav tako pa dobro poznavanje trga in potencialnih ciljnih kupcev. Celotno izobraževanje temelji na razvoju posameznikove ideje in na spreminjanju miselnosti in razvojne naravnosti; ne gre zgolj za seznanjanje s podjetniškimi vsebinami. Zaradi tega je proces dolgotrajen in zahteva poleg srečanj tudi veliko individualnega dela s posamezniki – obiske na terenu, pogovore in pomoč pri pripravi končnih izdelkov, vključuje pa tudi družinske člane udeležencev izobraževanja, saj lahko razvojne ideje na podeželju uspejo le, če ima posameznik podporo in pomoč ostalih družinskih članov.

Ženske – ženske so poleg mladih tista ciljna skupina, ki ji je namenjeno največ pozornosti. So nosilke življenja na kmetiji oz. v družini. Na območju Ljubljanskega barja deluje skupina **Morostarke**. Srečujejo se redno, vsako prvo oz. drugo sredo v mesecu. Skupina ima trenutno 25 članic, program njihovega srečevanja pa vključuje predavanja in delavnice s področja zdravja, dopolnilnih dejavnosti in razvoja podjetniških idej. Na območju Janč so se ženske povezale v skupino, ki deluje pod skupnim imenom **Pekarna 301** – 12 žensk je pridobilo ustrezno izobrazbo, za cilj pa so si postavile peko tradicionalnih in novih pekovskih in slaščičarskih izdelkov.

Vozniki konjskih vpreg – v sklopu programa konjereje na Ljubljanskem barju se je v program vožnje s konjskimi vpregami povežalo 10 rejcev. Na trgu nastopajo pod skupnim imenom **Ljubljanski furmani** in ponujajo vožnje z vozovi z različnimi vpregami – zapravljički, kočijami, prirejenimi vozovi za večje skupine – za najrazličnejše priložnosti.

Društva – na območju MOL deluje 23 t. i. strokovnih društev s področja kmetijstva in razvoja podeželja, ki delujejo panožno ter združujejo različne skupine od sadjarjev, čebelarje, podeželskih in kmečkih žena, podeželske mladine, konjerejcev ... Njihovi programi delovanja vključujejo predavanja, predstavitve, študijske obiske, kot tudi pripravo in organizacijo prireditev, ki predstavljajo še posebno popestritev podeželskega prostora in nudijo prebivalcem Ljubljane nove možnosti za preživljanje prostega časa.

Ponudba podeželja

Ljubljansko podeželje nudi prebivalcem mesta različne oblike preživljanja prostega časa in različne zanimivosti.

Turistične kmetije – na podeželju MOL deluje 7 turističnih kmetij, od katerih ima ena tudi urejene nastanitvene zmogljivosti; so nosilke razvoja, saj vedno znova privabljajo številne obiskovalce, ki poleg kulinarčnih dobrot okušajo in raziskujejo tudi ostalo ponudbo podeželja.

Pohodne poti z organizirano ponudbo – štiri pohodne poti z organiziranimi pohodi – Borovničeva pohodna pot, Kostanjeva pohodna pot, Krožna pohodna pot pod Pugaljom in Ostrovrharjeva pohodna pot v skupni dolžini 46 km; dve gozdni učni poti – Gozdna naravoslovna učna pot Mali vrh in Gozdna učna pot po šmarnogorski Grmadi ter druge poti – Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije, Evropska pešpot E6, Evropska pešpot E7, Pot Laze-Janče, Besniška pot, Šmarno – Savska pot, Pot na Katarino v skupni dolžini 76 km in 36 različnih planinskih smeri v skupni dolžini 176 km.

Za razvoj podeželja v MOL skrbi Odsek za razvoj podeželja in upravne zadeve (Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet, MOL), ki:

- zagotavlja tehnično podporo pridelovalcem z različnimi izvajalci – izobraževanja in individualna svetovanja s področja govedoreje, reje drobnice, sadjarstva, podjetniškega izobraževanja, razvoja dejavnosti na podeželju, gozdarstva, ekološkega kmetijstva in integrirane pridelave,
- nudi neposredno finančno podporo za razvoj primarnih in dopolnilnih dejavnosti posameznikov (državne pomoči),
- podpira delo civilne družbe na podeželju (društva in posamezniki),
- spodbuja organiziranje in izvajanje prireditev na podeželju,
- razvija nove produkte in programe,
- pripravlja strokovne podlage za razvoj podeželja,
- skrbi za razvoj različnih dejavnosti, povezanih s turizmom,
- izdaja publikacije,
- skrbi za ohranjanje in vključevanje kulturne dediščine v razvoj podeželja,
- ureja tematske poti na podeželju,
- razvija nove turistične pakete,
- ureja poljske poti, gozdne ceste in vlake,
- spremlja ostanke rastlinskih hranil in fitofarmaceutskih sredstev v tleh na vodovarstvenih območjih,
- izdaja potrdila o lastni proizvodnji,
- vodi evidenco o plačani turistični taksi,
- potrjuje redni obratovalni čas in daje soglasja k podaljšanemu obratovalnemu času gostinskih obratov in kmetij.

Mestna občina
Ljubljana

Mestna občina Ljubljana
Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet
Odsek za razvoj podeželja in upravne zadeve
Zarnikova 3, 1000 Ljubljana
Tel: 01 306 43 01
Faks: 01 306 43 03
podezelje@ljubljana.si
www.ljubljana.si/si/mescani/kmetijstvo

Založnik: Odsek za razvoj podeželja in upravne zadeve MOL. *Fotografija na naslovnici:* Janez Kosmač »Rjave proge na zelenem«, 3 mesto na Fotonatečaju 2003 »Podeželje Mestne občine Ljubljana se predstavi«, *Fotografije:* Arhiv Odseka za razvoj podeželja in upravne zadeve – Maruška Markovčič, Gorazd Maslo, *Lektura:* Alkemist d.o.o., *Oblikovanje:* Borut Kajbič, Tisk: Present d.o.o.